

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår ref: 22/01069-2 /

Dato: 25.06.2022

Nord universitets høringsinnspill til NOU 2022: 2 Akademisk yringsfrihet

Innledning

Nord universitet (Nord) takker for muligheten til å gi innspill til NOU 2022: 2 Akademisk yringsfrihet.

Akademisk frihet, herunder akademikerens rett til å ytre seg fritt, er en forutsetning for at akademikere, studenter og institusjoner skal kunne utvikle og formidle den kunnskap som fremkommer i vår søken etter sannhet. NOU 2022: 2 bidrar til å synliggjøre og aktualisere den viktige diskusjonen omkring de begrensninger og trusler som mange opplever reduserer yringsfriheten i academia og i samfunnet forøvrig. Utredningen er derfor et viktig bidrag til akademias bidrag til samfunnsdebatten og til fri og demokratisk utvikling.

Akademisk yringsfrihet – tolking, avgrensning og begrunnelse

Nord mener at utvalgets forståelse og avgrensning av begrepene «akademisk frihet», «akademisk yringsfrihet» og «yringsfrihet» er klargjørende og nyttige som utgangspunkt for diskusjonen. Vi merker oss imidlertid at begrepene i stor grad er overlappende. Dette uttrykkes for eksempel tydelig i forståelsen av forholdet mellom begrepene: «For det første viser dette at den akademiske yringsfriheten er en delstørrelse i den individuelle akademiske friheten. For det andre er den akademiske yringsfriheten kvalifisert i forhold til den generelle yringsfriheten...» (kp. 3, s.22).

Nord er usikre på om innføringen av «akademisk yringsfrihet» som et nytt begrep for yringer i skjæringspunktet mellom den generelle yringsfriheten og den akademiske friheten, og som omfattes av begge disse begrepene, bidrar med ny verdi i samfunnet. Nord mener det er fornuftig å presisere at institusjonene ikke bare skal fremme og verne akademisk frihet, de skal også verne om de individer som utøver den. Det er dessuten en god presisering å ta inn at universiteter og høyskoler ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om innholdet i formidlingen.

Utvalget har etter Nords syn ikke tydeliggjort at etableringen av begrepet «akademisk yringsfrihet» som nytt og selvstendig begrep i forvaltningssystemet på siden av «akademisk frihet» er tjenlig. Innføringen av et nytt begrep kan skape uklarhet som i verste fall kan føre til en utydeliggjøring av innholdet i og avgrensingen av den akademiske friheten. En presisering av rammene for akademisk yringsfrihet bør etter Nords syn kunne oppnås bedre gjennom presiseringer i relevante beskrivelser av den akademiske friheten (som i lovtekst, forskrifter, styringsdialog etc.).

Tiltak

Endringer i Universitets og høyskoleloven

Utvalget foreslår endringer i Universitets og høyskoleloven som skal bidra til å tydeliggjøre den individuelle og institusjonelle retten til og ansvaret for å formidle kunnskap. Nords kommentarer til forslagene er:

§1-5 (1) Vi kan ikke se at tilføyelsen: «, og de som utøver denne.» behøves siden loven uansett pålegger institusjonene ansvar for å fremme og verne om akademisk frihet.

§1-5 (7) «Den som omfattes av femte eller sjette ledd, har rett til og faglig ansvar for å drive formidling.» Det framstår imidlertid som uklart hva en lovfesting av den enkelte ansattes ansvar for å drive formidling innebærer.

Utviklingsavtaler

Utvalget foreslår at utviklingsavtalene skal inneholde mål knyttet til formidling. Nord universitet er tilhenger av utviklingsavtaler, men ønsker ikke at det knyttes økonomiske midler til disse. Vi ser utviklingsavtalene som et verktøy institusjonene kan bruke til å utvikle egenart som bidrar til økt mangfold i sektoren. Samtidig ser Nord at det kan være en risiko for at utviklingsavtalene blir et verktøy for mikrostyring av institusjonene. Et krav om at alle utviklingsavtaler skal inneholde mål om formidling kan oppfattes som en bevegelse i den retning.

Nord ser det derfor som tjenlig at eventuelle formidlingsmål i utviklingsavtalene utformes på bakgrunn av institusjonenes behov og omfatter et bredt spekter av formidling, inkludert innovasjon og samarbeid med arbeidsliv, og ikke bare det utvalget omtaler som «mål knyttet til tradisjonell formidling».

Nord støtter derfor ikke forslaget fra utvalget om standardisering av utviklingsavtalene slik at de skal inneholde mål knyttet til formidling. Vi støtter imidlertid at systemet for rapportering for formidling forenkles betydelig, dog under den klare forutsetning av at det ikke betyr nye og dyre tekniske løsninger som institusjonene pålegges å bruke og betale for.

Formidlingsindikator

Nord er usikre på om det er tjenlig å innføre en ny formidlingsindikator. Sett i sammenheng med rapporten fra ekspertutvalget som vurderte finansieringen av universitetssektoren og Nords høringsinnspill på denne, framstår det som underlig å redusere indikatorene for utdanning og forskning samtidig som man innfører en ny indikator for formidling. I hvilken grad disse foreslåtte endringene vil påvirke sektoren er ikke tilstrekkelig utredet, selv om det er en diskusjon som har pågått i sektoren de 10-15 siste årene.

Det foregår etter Nords syn en betydelig og variert formidlingsaktivitet fra sektoren både i form av tradisjonell formidling, innovasjon, samarbeid med samfunns- og næringsliv og på digitale flater. Nye, ofte digitale, formidlingsarenaer kommer stadig til, og mange av disse arenaene når trolig bredt ut og når ofte andre grupper enn den tradisjonelle formidlingsvirksomheten. Skal en eventuell ny formidlingsindikator ha effekt kan den derfor ikke begrenses til å måle «tradisjonelle formidlingsaktiviteter» som de beskrevet i NOU 2022:2 (kp. 7.3.2, s.94), men må fange opp et vesentlig bredere spekter av formidlingsformer. Det vil i mange tilfeller trolig være forbundet med betydelige utfordringer å kvantifisere mye av denne formidlingsaktiviteten og man kan lett tenke seg at en slik indikator vil kunne møte betydelig motstand i mange fagmiljøer.

Med vennlig hilsen

Ketil Eiane
Prorektor